

I se spune Șmaga

Pe la „Intrarea artiștilor“, acolo unde mult invidiații beneficiari ai acestei căi de acces în teatru se întâlnesc înaintea fiecărui spectacol, circulă apelative secrete marelui public : Pino, Bibanu, Milu, Jeannot, Usi, Marinuș, Gimi...

Lui, i se spune Șmaga.

Încă din institut i se spune așa, după numele năpăstuitului, jerpelitului și vescl-resemnatului histrion din piesa lui Ostrovski. De ce și cine i-a spus întâia oară Șmaga, nimeni nu știe. Poate, pentru că aducea întrucâtva cu imaginea actorului vagabond ; poate pentru că, singur printre falnicii vlăjgani din clasa lui — Albulescu, Rebengiuc, Cozorici, Amza Pellea — el putea să pară rătăcit dintr-o altă lume, cu statura pușnică, cu mersul obosit, cu umerii aduși, cu părul în definitivă dezordine, cu chipul brăzdat prea timpuriu de cute adinci și dese.

Și cu ochii aceia, încărcăți de o imensă tristețe și de visare, rar străfulgerați de luciri jucăuse, de om pus pe șotii. E dintotdeauna în el un amestec ciudat de candoare copilărească și resemnată înțelepciune bătrânicioasă, care te dezorientează.

E un ins tăcut și singuratic. De câte ori se află lume multă în preajma lui, fugе

în muțenie și tăcerea lui grea, uriașă, sadoveniană, deși întoarsă înlăuntru, devine brusc stingheritoare. Atunci se ridică, salută vag și pleacă. E printre pușinii actori, din mulți cîți, prin firea lucrurilor, cunosc, care ocolește prietenia regizorilor, directorului, cronicarilor.

Pur și simplu, pentru că nu vrea să se strecoare nici o fărîmă de bănuială că ar căuta altceva — vreun rol, vreo laudă — decît prietenie. E, dincolo de toate acestea și deasupra lor, un actor de mare talent, dăruit cu toate darurile autentice și de durată, tragedian, și comedian, plin de zguduitoare forță și de mișcătoare sensibilitate. Cu toate acestea — știute de toată lumea — după douăzeci de ani de cînd a pășit în teatru, numele lui se leagă doar de câteva spectacole : Gilveile din Chioggia, Cerenul de cretă caucazian, Scaunele, Regele Lear. În rest, o puderie de treceri prin scenă, umilitor de neînsemnate. Și o chinuită așteptare. Cine trece indiferent pe lângă tristețea lui ar trebui să se gîndească mai înainte la destinul actorului, singurul dintre artiști care nu are nici primul și nici ultimul cuvînt în făurirea creației lui, singurul care, încorporat colectivului de creație, nu poate decide pentru sine în-

suși : singurul care, pînă a purta povara creației unui personaj, și răspunderea ei, e lipsit de puterea dinții a inițiativei și deciziei. Acesta e prețul profesiei artei actorilor, un preț greu, și nu de puține ori de aici încep-drame.

Ce vreau să spun cu toate acestea ?

Nu e rostul meu și nici intenția mea nu e, să-mi bag nasul, nechemat, în treburile interne ale Naționalului : dar, ca spectator, am dreptul să mă întreb : de ce nu joacă acest artist unic, acest actor atît de rar întîlnit, Constantin Rautchi ? Oare de ce nu i se restituie dreptul să joace ? Pentru ce, măcar odată la două stagii, nu arc nimeni, nu zic îndrăzneala, că nu despre asta e vorba, dar încrederea să-l distribuie într-un rol, într-o piesă anume pentru el aleasă ?

Talentul e un lucru rar, o avuție, un zăcămint pretios, dar c singura avuție care nu poate fi păstrată pentru mai târziu, care se irosește prin îndelungată nefolosință.

Un actor talentat care nu joacă, un actor înzestrat care așteaptă ani de zile un rol, e ca o recoltă uitată în câmp.

Cine ne dă dreptul să fim risipitori ?